

DIFERENȚELE DE GEN ȘI DE VÂRSTĂ ÎN MANIFESTAREA TIMIDITĂȚII LA
PREADOLESCENȚI

GENDER AND AGE DIFFERENCE IN SHYNESS MANIFESTATION
IN PREADOLESCENCE

CZU: 159.722.7.072:305

DOI: 10.46728/pspj.2022.v40.i1.p25-30

Iulia RACU

conf. univ., dr. habilitat în psihologie,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
<https://orcid.org/0000-0002-9096-7121>

Igor RACU

prof. univ., doctor habilitat în psihologie,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
<https://orcid.org/0000-0001-8143-4908>

Rezumat

Articolul descrie rezultatele demersului experimental al diferențelor de gen și de vârstă, referitoare la timiditate, la preadolescenți. Eșantionul cercetării a inclus 174 de preadolescenți (87 de fete și 87 de băieți). Adolescenților li s-a aplicat Scala de timiditate Cheeck-Buss. Ca rezultat, am stabilit că 24,14% din preadolescenți demonstrează nivelurile redus și ridicat de timiditate. Majoritatea preadolescenților prezintă un nivel moderat de anxietate (51,72%). Fetele (31,04%) sunt aceea categorie din preadolescenți care prezintă, preponderent, o timiditate mai accentuată. Nivelul mai ridicat de timiditate la preadolescente poate fi explicat prin anumite caracteristici biologice precum și prin referire la contextul familial ce predispuce ca acestea să fie mai sensibile și mai vulnerabile la diferite situații și circumstanțe. În ceea ce privește vârsta, nu atestăm diferențe semnificative în manifestarea timidității la preadolescenții de 13 ani – 15 ani. Multitudinea de schimbări, de natură biologică, cognitivă și psihosocială, pe care le traversează preadolescenții explică timiditatea lor accentuată, indiferent de vârsta pe care o au.

Cuvinte-cheie: timiditate, preadolescență, diferențe de gen, diferențe de vârstă

Abstract

Article describes the result of an experimental research of shyness in preadolescence. The research sample included 174 preadolescents (87 boys and 87 girls). Cheeck-Buss Shyness Scale was administrated on all preadolescents. As results we established that 24,14% of preadolescents present a low and a high level of shyness. The most of preadolescents (51,72%) manifest a medium level of shyness. Girls (31,04%) are characterized by a more accentuated level of shyness comparative boys. The higher level of shyness among girls can be explained through some biological characteristic and family contexts which predispose them to be more sensitive and vulnerable to different situations and circumstances. In terms of age we didn't attained differences

between preadolescents of 13 years-15 years. The multiple biological, cognitive and psychosocial changes which preadolescents go through explain the preadolescents' shyness indifferent of their ages.

Keywords: shyness, preadolescence, gender difference, age difference

Introducere: Preadolescența este o etapă importantă în dezvoltarea umană. Această etapă începe la 10/11 ani și durează până la 14/15 ani. Vârstei preadolescente îi sunt caracteristice o multitudine de schimbări inopinate, profunde și intense, ce se produc în toate planurile dezvoltării: fizic, cognitiv și psihosocial. Deseori, transformările vârstei preadolescente pot fi asociate cu niveluri ridicate de incertitudine, neliniște, anxietate, timiditate, stări depresive, precum și cu stări de irascibilitate, nervozitate și agresivitate [1, 2, 4, 6].

Timiditatea nu este o manifestare patologică în sine: ea are valențe adaptative, însă, atunci când atinge un nivel accentuat, poate afecta dezvoltarea și comportamentul preadolescenților, determinând instaurarea anxietății sociale sau a fobiei sociale. Este important să înțelegem caracteristicile timidității și modul de manifestare la preadolescenți, pentru a interveni la diminuarea ei în vederea asigurării dezvoltării unei personalități armonioase și echilibrate [3].

Metodologia cercetării. Pornind de la argumentele expuse, am realizat un demers investigativ al timidității la preadolescenții contemporani. Eșantionul cercetării a cuprins 174 de preadolescenți (87 de băieți și 87 de fete) cu vârsta între 13 – 15 ani, elevi în clasele a VII-a, a VIII-a, a IX-a din trei licee din municipiul Chișinău.

În scopul evaluării timidității la preadolescenți, am aplicat *Scala de timiditate*, elaborată de J. Cheeck și A. Buss în 1981. Acest instrument examinează nivelul de disconfort sau de inhibiție pe care le resimte preadolescentul și adolescentul în prezența altei persoane. Testul conține 13 itemi care măsoară aspectele afective și comportamentale ale timidității, fără a face referire la dorința de a avea sau de a evita interacțiunile sociale. Pentru fiecare item al testului sunt posibile 5 variante de răspuns, de la 1 la 5 puncte: 1 – dezacord total până la 5 – acord total [5].

Rezultate și discuții. Nivelurile timidității la preadolescenții din lotul experimental sunt prezentate în figura 1.

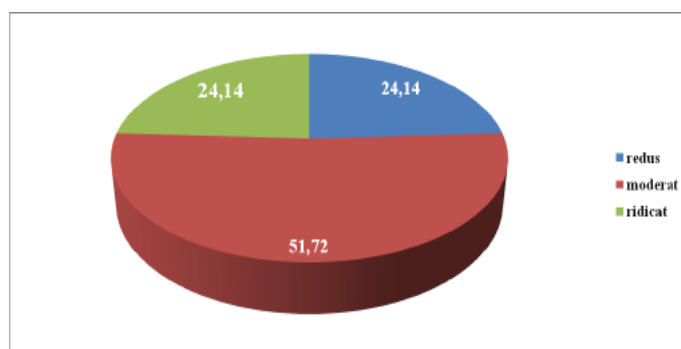

Fig. 1. Nivelurile timidității la preadolescenți (%)

În conformitate cu frecvențele expuse în figura 1, la preadolescenții din lotul experimental evidențiem nivelul redus, nivelul moderat și nivelul ridicat de timiditate. 24,14% dintre preadolescenți prezintă un nivel redus de timiditate. 51,72% dintre preadolescenți dau dovadă de un nivel moderat de timiditate. Nivelul redus și moderat de timiditate au efecte adaptative pozitive. Aceste niveluri de intensitate a timidității permit preadolescenților să facă față oamenilor și situațiilor neprevăzute și să-și inhibe comportamentele sociale inacceptabile, favorizând astfel acceptarea și cooperarea. Expresia timidității semnalizează, în mod nestructurat, că individul recunoaște nevoia de ierarhie și de pacificare a relațiilor sociale. Preadolescenții cu nivel redus și cu nivel moderat de timiditate demonstrează modestie, stil rezervat, respect, luare în considerare a

intereselor altora, sinceritate, sensibilitate, discreție, tact sau politețe.

Totodată, vom menționa că 24,14% dintre preadolescenți resimt un nivel ridicat de timiditate. Timiditatea acestora se manifestă ca o creștere a vigilenței și a anxietății în momentele când sunt ținta unor evaluări în situații sociale reale sau imaginare. Preadolescenții cu nivel ridicat de timiditate manifestă inhibiție, reticență și retragere socială. Ei refuză să vorbească, ceea ce reflectă frica lor că ceea ce ar putea spune nu merită să fie auzit de alții, nu are valoare sau că ar putea confirma părerea altora că ei sunt persoane inferioare [6].

În rezultatul investigației nivelurilor de timiditate la fete și băieți, am stabilit frecvențele pentru nivelurile redus, moderat și ridicat de timiditate la preadolescenți, în funcție de gen, care sunt reflectate în figura 2.

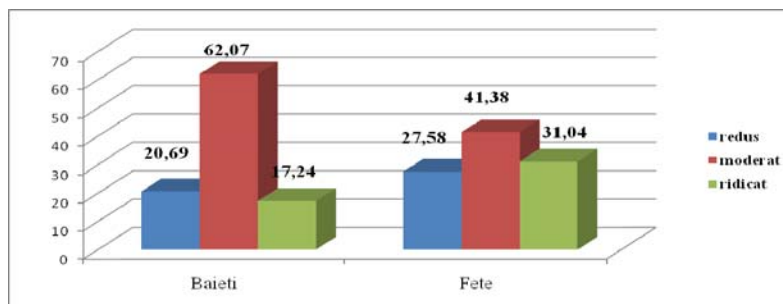

Fig. 2. Nivelurile timidității la preadolescenți și preadolescente (%)

Preadolescenții demonstrează următoarele frecvențe pentru cele trei niveluri ale timidității: 20,69% dintre băieți manifestă un nivel redus de timiditate, mai mult de jumătate dintre cei examinați (62,07%) au un nivel moderat de timiditate și 17,24% dintre preadolescenți experimentează un nivel ridicat de timiditate. Pentru preadolescente, avem următoarele rezultate: la 27,58% dintre fete înregist-

trăm nivel redus de timiditate, 41,38% dintre fete manifestă un nivel moderat de anxietate și la 31,04% dintre acestea evidențiem un nivel ridicat de timiditate.

Comparând rezultatele preadolescenților cu cele ale preadolescentelor, vom menționa că nivelul redus de timiditate are o frecvență mai înaltă în rândul preadolescentelor (27,59%) comparativ cu preadolescenții (20,69%). Nivelul moderat

de timiditate prevalează la preadolescenți (62,07%) spre deosebire de preadolescente (41,38%). Nivelul ridicat de timiditate este mai evident în rândul preadolescentilor (31,04%), în comparație cu cel al preadolescentelor (17,24%).

După testul U Mann-Whitney, stabilim diferențe semnificative pentru nivelul ridicat de timiditate între rezultatele preadolescentilor și rezultatele preadolescentelor ($U=95,5$, $p \leq 0,01$), cu rezultate mai mari pentru preadolescente: acestea sunt mai timide decât preadolescenții. Considerăm că preadolescentele care trăiesc într-un mediu familial foarte protejat sau, invers, într-un mediu familial privat de afecțiune și înțelegere pot dezvolta o timiditate puternică. Vom menționa și faptul că preadolescentele sunt mai sensibile la aprecierile adulților și ale semenilor referitoare la activitățile lor sau la unele acțiuni separate. Preadolescentele au și o atitudine distinctă față de propriile acțiuni și față de insucces, ceea ce, de asemenea, ar putea condiționa timiditatea preadolescentelor [6].

Demersul de stabilire a timidității la preadolescenți a presupus evidențierea frecvențelor pentru nivelurile redus, moderat și ridicat, în funcție de vârsta acestora. Rezultatele pentru timiditate la preadolescenții de 13 ani, la cei de 14 ani și la cei de 15 ani sunt expuse în figura 3.

La preadolescenții de 13 ani, frecvențele pentru nivelurile timidității s-au distribuit după cum urmează: 28,26% dintre preadolescenți prezintă un nivel redus de timiditate, 52,18% au un nivel moderat de timiditate și la 19,56% dintre preadolescenți consemnăm un nivel ridicat de timiditate. Pentru preadolescenții de 14 ani, evidențiem: 22,85% dintre preadolescenți manifestă un nivel redus de timiditate, 48,58% au un nivel moderat de timiditate, iar 28,57% dintre preadolescenți experimentează un nivel ridicat de timiditate.

La preadolescenții de 15 ani, vom specifica indici egali pentru nivelul redus și pentru nivelul ridicat de timiditate – 22,41%. Majoritatea preadolescentilor de această vârstă (55,18%) demonstrează un nivel moderat de timiditate.

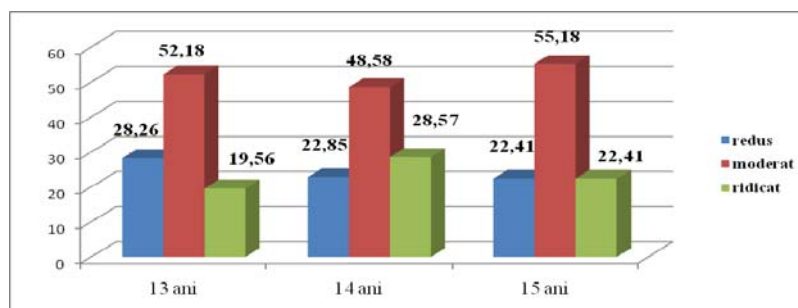

Fig. 3. Nivelurile timidității la preadolescenții de 13, 14 și 15 ani (%)

Așa cum se poate observa, se înregistrează o descreștere a nivelului redus de timiditate, de la preadolescenții de 13 ani spre cei de 15 ani (preadolescenții de 13 ani – 28,26%, preadolescenții de 14 ani – 22,85% și preadolescenții de 15 ani –

22,41%). Frecvența cea mai mare pentru nivelul moderat de timiditate se înregistrează la preadolescenții de 15 ani (55,18%), în descreștere la preadolescenții de 13 ani (52,18%) și la preadolescenții de 14 ani (48,58%). Cele mai mari frecvențe pentru

nivelul ridicat de timiditate se atestă la preadolescenții de 14 ani (28,57%) și la cei de 15 ani (22,41%), în timp ce 19,56% dintre preadolescenții de 13 ani trăiesc un nivel ridicat de timiditate.

În procesul investigării celor trei nive-

luri de timiditate la preadolescenți, în funcție de vârstă și gen, am înregistrat următoarele rezultate pentru nivelurile redus, moderat și ridicat al timidității la preadolescenții și preadolescentele de 13 ani, 14 ani și 15 ani, care pot fi vizualizate în figura 4.

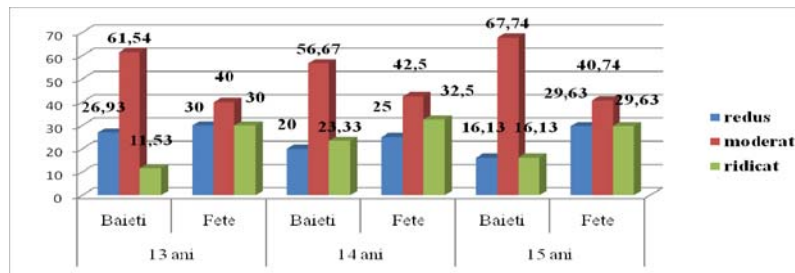

Fig. 4. Nivelurile timidității la preadolescenții și preadolescentele de 13, 14 și 15 ani (%)

Pentru vârsta de 13 ani, s-a stabilit că nivelul redus de timiditate prevalează la preadolescente (30%), comparativ cu preadolescenții (26,93%), nivelul moderat de timiditate este mai evident la preadolescenți (61,54%) decât la preadolescente (40%) și pentru nivelul ridicat de timiditate, constatăm că acesta predomină la preadolescente (30%), spre deosebire de preadolescenți (11,53%). Pentru preadolescenții de 14 ani, atestăm aceleași tendințe pentru nivelele timidității: nivelul redus și nivelul ridicat de timiditate se manifestă mai pregnant la preadolescente (25% și 32,50%), comparativ cu preadolescenții (20% și 23,33%). Nivelul moderat de timiditate îl identificăm cu o frecvență mai mare la preadolescenți (56,67%), față de preadolescente (42,50%). Tendințe similare înregistrăm și la vârsta de 15 ani: preadolescentele înregistrează frecvențe mai mari pentru nivelul redus de timiditate (29,63%) și pentru nivelul ridicat de timiditate (29,63%), comparativ cu preadolescenții (16,13% și 16,13%). Nivelul moderat de timiditate este mai evident la preadolescenți (67,74%), comparativ cu

preadolescentele (40,74%).

Comparând rezultatele înregistrate la preadolescenții de 13 ani, ale celor de 14 ani și ale celor de 15 ani, observăm că nivelul redus de timiditate scade de la 13 ani spre 15 ani (26,93%, 20% și 16,13%). Nivelul moderat de timiditate este exprimat și trăit mai intens de preadolescenții de 15 ani (67,74%), aceștia fiind urmați de preadolescenții de 13 ani (61,54%) și apoi de cei de 14 ani (56,67%). Cea mai mare frecvență pentru nivelul ridicat de timiditate se atestă la preadolescenții de 14 ani (23,33%), fiind în descreștere la preadolescenții de 15 ani (16,13%) și la cei de 13 ani (11,53%).

Conform testului U Mann-Whitney, identificăm diferențe semnificative între rezultatele preadolescenților de 14 ani și rezultatele preadolescentelor de 14 ani ($U=19,5$, $p \leq 0,05$), pentru nivelul ridicat de timiditate, cu rezultate mai mari pentru preadolescente. Preadolescentele de 14 ani sunt mai timide comparativ cu semenii lor.

Pentru preadolescente, studiul compa-

rativ ne permite să consemnăm că frecvențele pentru nivelul redus de timiditate se repartizează după cum urmează: 20% dintre preadolescențele de 13 ani, 29,63% dintre preadolescențele de 15 ani și 25% dintre preadolescențele de 14 ani manifestă un nivel redus de timiditate. Nivelul moderat de timiditate este mai pregnant la preadolescențele de 14 ani (42,50%), în timp ce preadolescențele de 13 și cele de 15 ani au frecvențe apropiate pentru acest nivel de timiditate (40% și 40,74%). Nivelul ridicat de timiditate îl evidențiem ca fiind caracteristic preadolescentelor de 14 ani (42,50%), comparativ cu preadolescentele de 13 ani (30%) și cu cele de 15 ani (29,63%).

Concluzii. Rezultatele studiului cu privire intensitatea manifestării timidității la preadolescenți ne oferă posibilitatea să formulăm următoarele constatări, ce pun în lumină caracteristicile și modalitățile de manifestare ale timidității la vârsta preadolescentă.

Bibliografie

1. GOLU, F. *Psihologia dezvoltării umane*. București: Editura Universitară. 2010, 315 p. ISBN 973-749-865-6.
2. PAPALIA, D., WENDKOS OLDS, S., DUSKIN FIELDMAN, R. *Dezvoltarea umană*. Trad. de A. Mîndrilă-Sonetto. București: TREI. 2010, 644 p. ISBN 978-973-707-414-0.
3. PÂNIȘOARA, G. *Parenting de la A la Z. 83 de teme provocatoare pentru părinții de azi*. Iași: Polirom. 2022, 627 p. ISBN 978-973-468-782-4.

Preadolescenții investigați manifestă o timiditate sporită, care se manifestă prin hipersensibilitate, vulnerabilitate, disconfort emoțional, neîncredere în sine, teamă de orice manifestare în public și selectivitate în stabilirea relațiilor umane.

Totodată, am constatat că, la etapa preadolescentă, fetele sunt mai timide decât băieții. Din nou, vom integra dimensiunile biologică, psihologică și socială în prezența timidității la preadolescente. Astfel vom înțelege timiditatea preadolescentelor printr-o predispoziție biologică care poate fi favorizată prin stiluri educative, evenimente de viață și modele de mediu.

Cu toate acestea, indiferent de vârstă, toți preadolescenții, manifestă timiditate, care, după părerea noastră, este determinată de schimbările biologice, cu multe modificări în planul morfofuncțional, de mediul din familie, din școală, de relațiile cu cei din jur, de cerințele tot mai mari ce le sunt adresate, de dorințele și aspirațiile proprii care nu pot fi îndeplinite întotdeauna.

4. PÂNIȘOARA, G., SĂLĂVASTRU, D., MITROFAN, L. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării*. Iași: Polirom. 2016, 308 p. ISBN 978-973-46-6016-2.
5. RACU, Iu., LOSÎI, E. *Activitatea psihologului cu copiii și adulții*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2018. 183 p. ISBN 978-9975-46-381-2.
6. RACU, Iu. *Psihologia anxietății la copii și adolescenți*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2020, 331 p. ISBN 978-9975-46-433-8.

Notă: Articolul este elaborat în cadrul proiectului: Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane, *Cifrul*: 20.80009.1606.10.

Primit la redacție 10.05.2022